

SIMBOLIZAM, *Grad Dis*, djelo M. Račkoga. Zagreb, Moderna galerija

salona (katalog), Zagreb 1982. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945—1985, Arhitektura, 1986, 196—199. — J. Malešević, Trg Republike po drugi put među Hrvatima, ČIP, 1987, 9. — I. Maroević, Preobrazba škole u starom Dubrovniku, ibid., 1988, 3. — T. Odak, 4 × Branko Siladin, Arhitektura, 1988, 204—207. — L. Nysmith, White House, Architecture (London), 1990, 3. — S. Knežević, Slika za memoriju, ČIP, 1990, 9. J. M. M.

SILBA, naselje na istoimenom otoku u srednjem Jadranu. Na otoku ima ostataka iz prapov. i rim. doba. Otok je od 827. u vlasti Zadra, u XV. st. pripao je kupoprodajom Veneciji. Današnje se naselje razvija od XVI. st. U XVII. i XVIII. st. doživljava nagli procvat zbog razvitka pomorstva. Na groblju se nalaze kamene grobne ploče na kojima su prikazani brodovi. U župnoj crkvi (iz 1637) nalazila se slika *Polaganje u grob* venec. slikara C. Ridolfija; njegova se slika *Navještenje* čuvala u crkvi (nekad uz franjevački samostan) Gospe od Karmena, a treća, koja ima klasičan oblik »sacre conversazione«, bila je u crkvi Sv. Ivana (sve tri slike danas su u župnoj zbirci). Grobljanska srednjovj. crkva Sv. Marka čuva drveni rustični barokni oltar. — U selu se nalaze ostaci utvrđena kaštela iz XVI. st., koji je služio za obranu od gusara.

LIT.: K. Prijatelj, Le opere di Carlo Ridolfi in Dalmazia, Arte veneta (Venecija), 1968, 12. — P. Starešina, Pomorstvo Silbe, Zadar 1971. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. — R. Tomić, Slike mletačkoga baroka na Silbi, u Trogiru i Splitu, Peristil, 1992—93, 35—36. M. Su.

SIMBOLIZAM, prevladavajuća struja u umj. stvaralaštvu na prijelazu stoljeća (oko 1880—1910); odlikuju je naglašeno subjektivni, višeznačni, zagonetni i pretežno asocijativni prikazi, često zasnovani na nekoj složenoj misaonoj koncepciji. S. općenito proizlazi iz uvjerenja da se iza stvari i njihovih pojava skriva dublji smisao, što ga tek umj. djelo može naslutiti i sugestivno prikazati. Primjenom dosljedne spiritualizacije s. se otkriva kao velika struja suprotstavljena realizmu, odnosno impresionizmu. To se očituje u odbijanju čiste i jednostavne vizualne senzacije, zapostavljanju opažaja i u »zalaženju« iza stvari i svijeta, preko granica očitosti. Manifest simbolizma objavio je J. Moréas u Parizu 1886 (*Le Symbolisme*). Bilo je to veliko razdoblje rađanja nove duhovne osjetljivosti nastale kao protuteža tadašnjemu pozitivizmu i materijalizmu, te iz njih proizašlom realizmu,

impresionizmu, historicizmu i akademskom naturalizmu. Svoje duhovne osnove crpio je iz filozofskog idealizma i iracionalizma, Schopenhauerove estetike i pesimističnoga shvaćanja svijeta. Socijalno-gospodarski uzrok bilo je intelektualističko osjećanje »fin de siècle« kao izraz opće krize kapitalizma. Ističući univerzalnost simbolizma u odnosu na istodobne stilske tendencije, L. Carluccio tvrdi da je »impresionizam samo mali otok u moru simbolizma«, dok je secesija stilski izraz koji u sebi utjelovljuje precizno određenu morfološku strukturu u svim lik. disciplinama (Gesamtkunstwerk). S., međutim, nije stil nego struja »literarne« umjetnosti bez stilske povezanosti, koja se za ostvarenje svojih ideja koristi, pojedinačno ili kombinirano, poznatim stilistikama prošlosti.

Dozrijevanje simbolističkih shvaćanja u Hrvatskoj poklapalo se poč. 90-ih godina s afirmiranjem simbolizma u Europi, što potvrđuju radovi umjetnika izloženi na Hrvatskome salonu 1898. U oblikovnom se smislu prepleću i stapaju stilska sredstva realizma, impresionizma i ekspresionizma, čime se postižu mistični i nezbiljski ugođaji. Začetnik je simbolističkih shvaćanja u hrv. umjetnosti B. Čikoš-Sesija, a povremeno se simbolistički izražavaju R. Auer i V. Bukovac. Simbolističkoj su estetici privrženi posebno članovi grupe »Medulić« u Splitu (1908—16): T. Krizman, M. Rački, E. Vidović, I. Meštrović i T. Rosandić. Uz I. Meštrovića najvažniji među simbolističkim kiparima je R. Frangeš-Mihanović. Motivi obuhvaćaju fantastične pojave, vizije i slike sna, prizore iz ant. mitologije (Homer) i klasične literature (Shakespeare, Dante, Goethe). Slijede erotski motivi s domaćim tipom »femme fatale«, pri čemu je idealizirani ženski lik najčešće simbol nevinosti (Čikošev ciklus »*Imocentia*«, 1900). Medulićevcima je bliska nacionalna epika i heroizirani oblici. Česti su i sakralni motivi s razmišljanjem o zagrobnome životu i slutnjom smrti.

LIT.: H. H. Hofstätter, Symbolismus und die Kunst der Jahrhundertende, Köln 1965. — L. Carluccio, Il sacro e il profano nell'arte dei Simbolisti, Torino 1969. — H. H. Hofstätter, Idealismus und Symbolismus, Beč 1972. — B. Gagro, Putevi modernosti u hrvatskom slikarstvu, u katalogu: Počeci jugoslavenskog modernog slikarstva, Beograd 1972. — Ph. Julian, The Symbolists, London 1973. — M. B. Protić, Jugoslavensko slikarstvo